(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 5. 30 січня 1944. Рік II.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 163-47

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА: Чвертьрічно, — 3.50 зл. піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Найкращу відповідь дасть Галицька Дивізія

Представники УЦК і Військової Управи у Губернатора д-ра Вехтера

З нагоди закінчення нарад пред-представників УЦК та його низових клітин цілої Ген. Губ. та уповноважених Військової Управи з'явилася делеґація з новорічними побажаннями в губернатора Галичини д-ра Вехтера, який прийняв її в присутності представників уряду, партії та команданта Галицької Дивізії Фрайтаґа. В імені УЦК звернувся до п. Губернатора провідник д-р В. Кубійович із промовою, в якій запевнив його, що УЦК та його клітини, як і в мин. році, так і в цьому будуть працювати зі ще більшою готовістю й витривалістю.

Найкращу відповідь большевицьким ордам, які зблизилися аж до кордонів нашої вужчої Батьківщини і покликуються на факт, що в 1939 році вони перевели т. зв. народний плебісцит на основі якого галицьке населення заявилося за прилученням до Совітського Союзу у цьому році дасть на фронті Галицька Дивізія, яка буде першою, але не останньою.

Накінець склав він з нагоди нового року найкращі побажання а зокрема сили й здоров'я у великому й повному відповідальности завданні.

З черги промовив представник Військової Управи, сотник Навроцький, який від імені Військової Управи й військових уповноважених округ та повітів і з нагоди з'їзду висловив губернаторові подяку й запевнення, що вони й далі вірно та невтомно виконуватимуть свої обов'язки.

Далі згадав він, що кожного дня зголошуються люди, які добровільно бажають вступити до дивізії. І тому можна вірити, що в цьому році справа не скінчиться однією дивізією, а утвориться ще більше формацій, щоб доказати, що вони готові боротися і вмирати за святу та слушну справу. Дослівно заявив таке:

„Пане Губернаторе! Просимо зголосити Генеральному Губернаторові і Фюрерові Німеччини, що Військова Управа „Галичина" виконала завдання, які були їй поставлені, і крім того вона готова зробити все, щоб включити в боєві формації молодь нашого народу, яка в лавах СС готова боротися і вмирати за існування свого народу та Европи".

Від імені Жіночої Комісії при В. У. промовила п. Терлецька, яка склала звіт із ходу збірки й розподілу різдвяних дарунків для добровольців Галицької Дивізії.

У відповіді Губернатор д-р. Вехтер подякував делегатам за новорічні побажання і заявив, що йому приємно ствердити, що українське галицьке населення у видатний спосіб включилося у працю для справи перемоги.

Я певен, сказав він, що цей рік буде вирішальним у цій велетенській боротьбі і большевизм скрутить собі свої в'язи на цьому кордоні. Ваша країна завсіди була бастіоном Европи на Сході. Ваші батьки жили здобутками европейської культури і зараховували себе до Европи. Їх слідами пішли й нащадки.

Гадаю, що ви — звернувся до представників — та населення, яке ви репрезентуєте, знаєте, про що йде в цій війні і де ваше місце. В цьому мене переконує готовість вашої молоді стати зі зброєю в руках проти нашого спільного ворога. Я гордо споглядаю в майбутнє і я певен, що ми зломимо загрозу зі Сходу та що ваш нарід займе належне місце в Новій Европі, побудованій також за вашою участю.

При кінці в короткій промові звернувся до делеґатів командант Галицької Дивізії Фрайтаґ, який висловив свою радість і гордість з приводу того, що йому доручено командувати Галицькою Дивізією та що йому галицькі українці довірили свої синів.

„Зі спокоєм глядимо на розвиток майбутніх подій"

Д-р Ґебельс на тему інвазії

У німецькій пресі опублікував мін. д-р. Ґебельс статтю на тему ворожого нападу на Европу. Подаємо її в скороченому вигляді:

Припущення на тему майбутньої інвазії у переважній частині походять від самого таки ворога, який, видно, має намір нас нервувати і зводити. Не потребуємо підкреслювати, що таким чином він не діб'ється успіху. Було б у найвищій мірі безвідповідальним не підготовлятися до інвазії. Що вона прийде, це ми приймаємо без вагання. При цьому нам менше цікаве, коли й де вона відбудеться, але де й коли вона б не відбулася, не може нас заскочити. Всюди й у кожний час ми на це приготовані.

Отже навіщо оцей крик у Лондоні й Вашінґтоні? Чи там думають нас цим залякати? Ворог на Заході знає так само, як і ми, що інвазія, принаймні така, якою її розуміють большевики, цебто широко закроєна військова акція на Заході для відтяження большевицького фронту, являється найрисковнішою авантюрою. Вороги знають, що таким чином Англія і ЗДА ставлять все на одну карту і тим скоріше програють війну. Ми, у своїх розрахунках щодо дальшого ходу війни, звичайно, все це врахували і нас не застануть непідготованими, а навпаки підготованими до найвищих меж.

ЗІСТАВЛЕННЯ СИЛ І ВИГЛЯДИ

Що можуть до цього ввести в дію вони і що можемо цьому протиставити? Досі кидав ворог у бій завсіди тільки частину своїх збройних сил, але тут він буде примушений ввести їх усі в дію.

Від початку війни з большевиками ми ввесь час мали можливість втягнути в круг наших найповажніших міркувань правдоподібність поновної ворожої атаки на Атлянтійське побережжя. То ж у відповідності з тим йшли наші приготування. Ворог знає тільки ті приготування, що їх при зберіганні найбільшої таємниці з нашого боку ми не прислонювали, як ось, напр., будову наших укріплень, скупчення військ і зброї на загрожених головних місцях і т. ін. Якщо вже це завдає йому такого жаху, то ж як дуже він буде заскочений, коли він пізнає те, про що він немає ніякого поняття.

ЩО ГОВОРИТЬ СЛИМАКОВА ОФЕНЗИВА

Англійці й американці покладають великі сподівання на свої масові бомбові атаки. Але чи ж можуть вони поважно приймати, що німецькі вояки не доросли до їх повітряного терору, коли наші жінки й діти в усіх містах і областях Німеччини доказали власне щось цілком протилежне? А втім при інвазії проти ворогів виступить німецька повітряна оборона, яка легко позбавить взагалі вирішальних частин їх бомбової зброї.

На початку операцій на півдні, англійський премієр назвав Італію долішньою м'якою частиною тіла Европи. Тимчасом німецька збройна сила зробила з цього міцний кістяк оборони, хоч мала стільки тижнів до розпорядження, скільки вона років мала на Заході й південному Сході. Але англійські й американські військові говорять про південний фронт тільки з прокльонами, називають німецьких вояків такими, що борються, наче пекельні пси, але це здається тільки тому, що вони самі не добиваються ніяких успіхів, і їх слимакову офензиву, треба якось пояснити.

Також і Кремль примушує розпочати новий 2-ий фронт на Заході, бо дотеперішній фронт на Півдні навіть при найлагіднішій оцінці, треба вважати невдачним. Рахунки, пороблені в Лондоні й Вашінґтоні для 1943 року, виявилися помилковими. Ані через удар проти так зв. долішньої м'якої частини тіла Европи, ані

(Продовження на 2. стор.).

Єдиний вихід

З нагоди римо-католицьких Різдвяних свят Генеральний Губернатор д-р Франк видав відозву до польського населення Ген. Губ. В ній подякував він йому за дотеперішню льояльну співпрацю і висловив бажання, щоб і в цьому році польське населення ще більше посилило свої змагання для загального добра. Зокрема звернув він увагу на большевицьку небезпеку та підкреслив, що сьогодні єдиною силою, яка обороняє також і поляків перед руїною зі Сходу, є тільки німецький вояк.

Саме тоді, коли появилася згадана відозва большевики робили найбільші зусилля, щоб пробитися на захід та знову зайняти Галичину і Волинь. То ж ясно, що тривога впала на всіх, а тим самим і на поляків. Доказом того є ряд листів від різних представників польського населення, які напливають до особистої канцелярії д-ра Франка у Кракові.

Автори згаданих листів з різних частин Ген. Губ. висловили свій страх перед большевицькою небезпекою і надію, що тільки німецька збройна сила може їх захистити перед приходом і пануванням большевиків. Рівночасно у всіх тих листах проявилося багато жалю й огірчення до Англії та Америки. Колись в 1939 р. ті держави робили все можливе, щоб підбехтувати польський уряд проти німців та довести до війни. Це їм вкінці вдалося, але вони тепер уже зовсім забули, що недавно ще проголошували війну в обороні Польщі.

Тепер, коли большевики простягають руки не тільки по східні частини кол. Польщі, але загалом також і по чисто польські землі, — Англія та Америка намовляють польський еміґраційний уряд у Лондоні, щоб він не противився большевикам та йшов їм на уступки. Остаточно дійшло до того, заявляють у своїх листах поляки, що єдиним оборонцем польського населення перед большевизмом є тільки німецькі війська.

Так знову показалося, що життя сильніше від усякої теорії, а дійсність від аґітації. Хоч колишній польський провід старався настроїти польське населення проти німців, і хоч большевики різними шляхами намагалися і намагаються поширювати свої розкладові гасла, загал польського населення в Ген. Губ. зрозумів, що прихід большевизму приніс би йому так, як і кожному іншому народові, руїну й знищення. Тому загал цього населення єдиний рятунок

бачить не в тих колишніх приятелях „за горами, за морями”, але в тих, що представляють дійсну військову силу й можуть протиставитися походові большевиків.

В міру того, як зростає большевицька небезпека, зростає також і, сила европейського протибольшевицького фронту. Всі народи розуміють, що тепер, коли загрожує заглада, коли всі сили треба напружити, щоб її відвернути, нікому не вільно починати міжнаціональних сварок і порахунків. Так, як підчас вогню або підчас повені, всі мусять дружньо співдіяти, щоб гасити пожежу або зміцнювати греблю, таксамо й тепер мусять вони всі сили об'єднати для спільної оборони.

Щоб тим краще виконати ті завдання, всі повинні забути те, що їх може ділило та роз'єднувало в минулому та сучасному. Навпаки! Треба шукати того, що всіх об'єднує, що всіх найбільше хвилює і тривожить. Тому всі повинні мати перед очима спільну большевицьку небезпеку й непохитно бажати щасливо перебути ті важкі часи, коли „на мирній землі запанувало пекло війни”!

М. Г.

„Зі спокоєм глядимо на розвиток майбутніх подій“

Д-р Ґебельс на тему інвазії

(Док. з 1. стор.).

через підготовлюване так довго відступлення Італії, ані через повітряний терор, ані через офензиву нервів проти німецького народу, не дійшло до вирішення війни. По ворожому боці, не роблять уже ніякої таємниці з важких втрат, що їх можна сподіватися підчас інвазії. Треба тільки цьому протиставити те, що британські острови нараховують щось трохи понад 40 мілінів мешканців, що спад народин раптово збільшується.

Як Англія хоче вирівняти це знову при втратах, які грозять при інвазії, при тій інвазії, яка здесяткує англійську чоловічу молодь? Де ж є нова, повна сил ґенерація, яка мала б змогу підсилити британську імперію? Як довго її немає, вона буде кривавитися на Атлянтійському валі, або на дротяних загорожах перед нашими ізоляційними позиціями на Заході, наскільки вона не вибере краще, щоб вже наперед, при переїзді, стати жертвою нашої важкої артилерії, або летунства і знайти смерть у хвилях Каналу. А це власне підходить до розрахунків Рузвелта і Сталіна. Таким чином вони позбудуться прикрого конкурента, якого вони з військового, політичного та господарського боку сяк чи так вже давно скреслили з рахунків.

ХТО СКОРИСТАЄ З ПРОМАХІВ ЧЕРЧІЛЯ

„За 90 днів почнеться” — кричать жиди в Лондоні, при цьому вони не наражуються на ніяку небезпеку, бо з них ніхто не буде при цьому, як англійські човни наближатимуться до Атлянтійського побережжя, а німецькі гармати відкриватимуть свої вогнені пащі. Тоді вони сидітимуть дома та писатимуть однією рукою палкі передові статті, а другою будуть загортати товсті дивіденди. Їм, так вони принаймні думають, не може нічого статися. Переможуть англійців, то вони збережуть право; відіб'ють англійців, то тоді вони сподіватимуться прориву і, наче блискавка, перейдуть на большевицький бік. За їх рахунком тільки німці не сміють дійти до успіху, бо тоді вже по них.

ЯКА ДОЛЯ ЖДЕ АНГЛІЮ?

Отож, здається, необхідно, щоб людство випорожнило до кінця гіркий келех цієї війни. Можливо, це має свій глибший змисл. Чи кінчиться таким чином імперіяльна історія Великої Британії? Ось питання, яке без сумніву обходить британський нарід більше, ніж німецький. Якщо так, то доля сама вибрала Англію, щоб її знищити. Таким чином рік 1944 буде в минулому Великої Британії вирішальним і вирішальним для її майбутнього. Але тоді і на цьому перехресному пункті може вийти для нас великий зворот. На всякий випадок, ми не занехаємо спроби до цього довести.

Тим то ми зі спокоєм глядимо на розвиток майбутніх подій. Ми зробили те, що взагалі зробити було можна, щоб до цього розвитку подій дорости. Крім цього ми боремося за наше життя. А це переконання було, є і залишається завсіди найкращим і найпевнішим союзником.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

У воєнних діях на Сході, на півдні в Італії та в летунській війні між аліянтами й Німеччиною, прийшло до важних змін. На Сході головне вогнище боїв пересунулося з південної частини фронту більше на північ. Німецькі протиудари зупинили ворожий наступ від Києва на захід. В Італії ворог почав сильніше наступати на західному фронті. Німецька протилетунська оборона не дозволяє тепер ворогові переводити суцільні пляновані атаки.

З політичних подій минулого тижня треба згадати промову головного уповноваженого Німеччини для справ праці Завкеля у Ваймарі та деякі події в південній Італії і дальший розвиток польсько-совітського розходження. Воно вказує на постійний ріст большевицького імперіялізму й безсилля аліянтів спротивитися Сталінові.

Німецькі успіхи на півдні східного фронту

З початком мин. тижня ще розмірно важкі бої відбувалися в південній частині східного фронту. З німецького боку поведено сильні протиатаки від Бердичева, Жашкова, Погребища в північно-східному напрямі на Київ. Прийшло до великого панцирного бою на просторі якого 100 км. між Вінницею і Уманем. У висліді цього припинився і ослаб большевицький наступ через Звягель і Сарни на захід. Німецькі війська зайняли чимало місцевостей які вони були переходово залишили, і таким способом не допустили до большевицького пролому на захід і і знищення німецьких армій у великому коліні Дніпра. Одночасно так само успішно німці відбили ворожі атаки коло Керчі на Криму та німецькі оборонні становища над Дніпром під Нікополем. Остаточно большевики тимчасом припинили свої більші атаки на півдні.

Нове вогнище на півночі

Згідно зі своєю тактикою постійно змінювати місце атак, большевики перенесли свої боєві зусилля на північ у простір Петербурга, Оранієнбавму та Ільменського озера де добилися тільки дуже незначних успіхів у терені. Вирівнюючи свої боєві лінії німці залишили невеличкий простір над фінським заливом коло Оранієнбавму та зовсім уже знищене місто Новгород коло Ільменського озера. Але головні боєві лінії під Петербургом в німецьких руках. В північній частині східного фронту продовжувалися бої коло Невеля, Вітебська і далі на південь коло Кричева. Особливо важкі бої йшли коло Вітебська. Вони тривають там від 13. грудня м. р. Большевики були кинули в бій понад 50. стрілецьких дивізій і багато панцирних частин. До 18. січня ц. р. вони втратили 40.000 убитих, 1203 повзи і 349 гармат. В останніх днях прийшло до велетенських боїв на захід від Річиці та між Березиною і Припяттю

Пожвавлення боїв в Італії

Після довгої підготови й зволікань американсько-англійські війська нарешті почали сильніше наступати в західній частині італійського півострова. На схід від заливу Ґаета вони після завзятих боїв і великих утрат зайняли цілком знищену місцевість Мінтурно, яку німецькі війська залишили. Тепер ворог намагається поширити терен свого наступу, прямуючи на Касіно. Німецькі війська ставлять завзятий опір. Вони не дали теж ворогові перейти через ріку Ґаріліяно. Великі бої йдуть довкола Мінтурно.

В повітрі і на морі

Боротьба в повітрі продовжується. Англо-американські літаки продовжують свою тактику нищення відкритих міст і цивільного населення, але одночасно щораз більше росте сила німецької протилетунської оборони. Про це свідчить не тільки число вістрілених ворожих машин, але й те, що німці не допускають переводити суцільні пляновані ворожі атаки. Підчас спроби заатакувати середню Німеччину ворог утратив 40 бомбовиків. Підчас налету на Берлін йому пропало 38 літаків а в атаці на північно-західну Німеччину й Маґдебурґ 61 бомбовик. Крім того ворог потерпів болючі втрати підчас спроби налету на норвеське побережжя. Вночі на 22 січня ц. р. сильні відділи німецького летунства перевели атаку на військові об'єкти Лондону. Британська столиця вже давно не переживала такого удару, хоч це ще не є виконання заповідженої відплати. На цю тему й взагалі про можливість ворожого висаду появилася, в німецькій пресі стаття мін. Ґебельса, яку друкуємо на іншому місці.

Німецькі підводні човни затопили на різних морях 5 ворожих кораблів загальної містоти 36.000 бр. тон, 3 нищильники та 2 підводні човни.

За посилення воєнного виробництва

Як уже згадано на вступі, у Ваймарі відбулися маніфестаційні збори німецького й загалом европейського робітництва. Генеральний уповноважений для справ праці Завкель заявив у своїй промові, що запілля мусять допомагати фронтові, збільшуючи свої зусилля під гаслом „Осяги й темпо”. На таку саму тему недавно промовляв перед японським парляментом голова японського уряду Тойо. Він зазначив, що від року виріб напр. японських літаків зріс удвоє.

Довкола Італії

Недавно Черчіль їздив до Північної Африки до французького Мароко, де відбув розмову з головою французького комітету в Африці ген. де Голем, що щораз то більше схиляється до большевиків. Після тієї зустрічі преса, що підлягає де Голеві почала писати, що італійці мусять французам за все заплатити і що Бадоліо повинен дати французам важкі гірські долини в північній Італії, військові бази на Сардинії, Сицилії й острів Пантелерію. Перед тим аліянти віддали владу в південній Італії в руки Бадоліо. Вони це зробили тому, щоб усю відповідальність за труднощі в прохарчуванні й загалом за важкі життєві умовини скинути на Бадоліо і його людей.

Ще про польсько-совітські границі

11. січня ц. р. большевики проголосили свої домагання у справі східної частини колишньої Польщі, тобто в справі західно-українських та білоруських земель. Під сільним англійсько-американським натиском польський еміграційний уряд у Лондоні після довгих нарад зробив совітам пропозицію, щоб для поладнання спірних питань почати переговори при помочі англійців та американців. Большевики різко відкинули цю заяву польського еміґраційного уряду, кажучи, що вона зовсім не дає відповіди в справі західно-українських та білоруських земель. Знову ж польську пропозицію перевести переговори, большевики назвали обманством тому, що дипломатичні взаємини між Москвою та еміґраційним польським урядом вважають за зірвані ще від того часу, коли то він зажадав участи Міжнародного Червоного Хреста в катинській справі. Показується, що Сталін дуже мало журиться тим, що в даному випадку за польським еміґраційним урядом стояла Англія і Злучені Держави Півн. Америки. Він має свої цілі й тому совітська преса вже почала друкувати „листи поляків”, які просять Кремль „узяти в опіку” польську справу. З тією самою метою аґенти Сталіна організують польських комуністів в Англії та Америці, щоб назовні виглядало, що Сталін тільки „іде назустріч” полякам. Як виглядає така „воля народу” під большевиками або „у союзі з ними” ми вже знаємо, хоч би з виборів на західних українських землях в 1939 р. Саме в цьому числі містимо окремо вістку про збори українців у Варшаві, які запротестували проти брехливих тверджень большевиків, що західні українці та білоруси добровільно приєдналися до СССР.

Листи з чужини

Надзвичайні гості

Шановний Пане Голово!

Цього листа пишу після деякої перерви, спричиненої моїм виїздом на Свята. Якось, Богу дякувати, пощастило мені вибратися бодай на короткий час до Рідного Краю. Одначе не вспів я вже заглянути й до Вашого села, тому спішу, щоб написати Вам листа.

Цим разом був я на святах у містечку Б. І саме хочу Вам дещо написати з моєї подорожі та побуту в згаданому містечку.

Їдучи поїздом мав я нагоду м. ін. зустрічати багато українців у військових одностроях, що також їхали на святкову відпустку додому. Були між ними приналежні до різних озброєних відділів, будь „Веркшуців" будь поліційних куренів, будь Галицької Дивізії. І всі вони дуже різнилися між собою як зовнішнім виглядом, так теж і поведінкою. Гарне враження робили всі члени Дивізії „Галичина". З цікавости старався я нав'язувати з ними розмову й переконався, що вони не тільки вдоволені зі свого побуту в Дивізії, але й що в них є відповідна свідомість їхньої ролі та завдання супроти українського народу. Радіють вони своїми успіхами у вивченні військового ремесла та горді на те, що не дались звести на манівці та не змарнували своїх сил на якусь погубну блуканину по лісах і нетрях... — Вірю, що на наш ясний шлях підуть і інші українці, пізнавши брехливість ворожої пропаганди — закінчив розмову один чорнявий стрілець з наддністрянської долини, що з усякою турботою розказував про те, як у його селі треба було змагатися з ворожою пропагандою, що ніяк не хотіли створення Галицької Дивізії. Тепер був він щасливий тим, що по його боці показалася слушність і він зможе з піднесеним чолом зустрінути своїх односельчан. Це все було для мене дуже милим переживанням і тому я ділюся ним з Вами.

Немалою радісною подією було те, що довелось мені помітити підчас мого побуту в містечку Б. Бурхливі хвилі воєнної хуртовини занесли й туди кільканадцять родин з далеких степів України. Явилися вони там досить несподівано, привезені військовими транспортами. Прикра доля! Одначе з великим вдоволенням ствердив я, що українські громадяни згаданого містечка віднеслися до цих нещасливців якнайкраще. Вони зустрінули їх як своїх рідних та прийняли як надзвичайних гостей згідно з нашою пословицею „Чим хата багата, тим рада". Про це мав я нагоду почути з уст таки самих втікачів, що, не зважаючи на своє теперішнє прикре положення, були дуже піднесені на дусі та з вірою гляділи в майбутнє. Це теж підбадьорило й мене, бо відчув я, що в нашому народі є сильний дух національної спільноти й солідарности, який допоможе нам загоїти наші рани та відбудувати знищену Батьківщину. Ця радісна думка присвічувала мені в часі цілих Різдвяних Свят і я рішив теж поділитися нею з Вами на сторінках нашого тижневика з бажанням, щоб цілий наш загал був пройнятий цим духом та не щадив своєї допомоги нікому з потребуючих братів.

Вітаю Вас щиро та здоровлю всім добром

Ваш

В. Г.

Сила і розум

П'ятий рік з незменшеною силою лютує війна. Значна частина українських міст і сіл перетворилася в руїни, багато пролилось української крови, але все це нас ще більше зобов'язує напружувати свої сили у важкій щоденній боротьбі за існування.

Чим тяжче переживати якесь лихо, тим людина більше цінить красу життя і ставить більший спротив всьому тому, що стає на її життєвому шляху. Така вже природа людини і все це відноситься й до цілої української нації, бо жити — це боротись. Це розуміє кожен член нашої спільноти, чи то працюючи на чужині, чи в себе на Батьківщині, чи перебуваючи у відділах ϟϟ Галицької Дивізії, бо перемога в боротьбі залежить не тільки від тих, що безпосередньо б'ються на фронті, а й від постави широкого загалу громадянства поза фронтом. Все це розуміємо не тільки ми, а й наші вороги, що хочуть внести замішання у нашу національну сім'ю, посіяти зневіру та розчарування.

І ось тут перед нами виринають, продиктовані сучасністю війни, важливі необхідності: мати свою непоборну внутрішню силу і свій розум. Силу, яка потрібна нам не тільки для праці й життєвої боротьби, а й для того, щоб ми могли витримати як справжні члени нашої спільноти, всі несподіванки і ввесь невблаганий тягар війни. Тверезий розум для того, щоб він, опанувавши людину, ніколи не завів її на манівці та посилив гарт її духа. Саме сьогодні, серед нас не може бути одиниць, яким недостає життєвої сили й здорового розуму, твердости й рішучости, одиниць, які втратили б віру в завтрішнє, в свої сили та зневірювались.

Це торкається в першу чергу тих, що затулюючи очі й вуха у вирі сьогоднішньої завірюхи, втікають від життя, шукаючи якнайкращого виходу з положення тільки для свого вузького „я". Ці люди забувають, що вони члени спільноти, перед якою зобов'язані і яка, врештою, має право і мусить вимагати від них того тягару обов'язків, які несе вся спільнота. Таких одиниць наша жорстока сучасність не терпить і може щастя наше, що їх серед нас дуже мало.

Минуле усіх народів показує до чого може дійти безвольна і слабодуха людина, а одночасно минуле вчить нас, що тільки сильний духом і вірою в свої сили та в справедливість нарід здатний переборети найлютіші бурі й завірюхи. І може б ми давно вже не існували, коли б не були саме таким сильним народом, не говорячи про окремі його одиниці. Такими сильними за всяку ціну ми мусимо бути особливо сьогодні!

П. Крин.

Не одиниця – а спільнота

Люди не живуть відокремлено від себе, поодинокими сім'ями, але збірним, громадським життям. Кожна людина займаючи в суспільстві означене становище, виконує покладені на неї обов'язки та старається в якнайбільшій мірі проявити свої індивідуальні здібності, щоб бути корисною для загалу — спільноти.

Особливо тепер під час війни годі жити життям відокремленим від спільноти та мати на увазі тільки інтереси свої власні та свойого найближчого окруження. Тепер особисте життя людини особливо сильно зв'язане із життям спільноти.

Бо й хто ж скорше допоможе і краще зможе заопікуватися одиницею, яка потребує опіки та допомоги як не загал — спільнота. Наша відома приловідка: „Громада по нитці — бідному сорочка" — може найкраще це потверджує. І дійсно малим зусиллям багатьох одиниць можна збудувати велике діло.

Ось і в теперішній час, згідно зі закликом Українського Центрального Комітету, проходить по наших землях єдина дозволена в цьому році збірка на „Коляду". Відкликуючись до серця наших громадян, їх щедрости, як теж і до зрозуміння потреби жертвувати — УЦК надіється, що збірка ця закінчиться гарним вислідом.

Потреби видатків, хочби тільки в ділянці самої суспільної опіки Українського Центрального Комітету тепер великі, а то й чим раз більшають. Треба допомогти і сиротам, які підчас війни втратили батьків, і молоді, яка вчиться у середніх та фахових школах чи студіює у вищих, і зокрема треба теж допомогти і тим, які з огляду на воєнні дії, що знова прокочуються по наших землях, мусіли втікаючи перед большевиками, рятуючи своє життя, шукати пристановища між нами.

Допоможім всім їм, складаючи датки на „КОЛЯДУ", бо гроші з цієї збірки призначені для всіх потребуючих.

Хто знає, чи за дану тепер нашу, хай і дрібну, але щиру лепту колись не зверне нам Бог сторицею. (ГВ)

Протест українців у Варшаві

Губернатор варшавської області, д-р Фішер, прийняв делегацію української колонії, яка передала йому ноту протесту проти брехливих заяв совітської агенції „Тасс". Делегації проводив голова УДК у Варшаві, полк. Поготовко, членами делегації були: митр. прот. Орський, інж. Маланюк і м-р Коровицький. Полк. Поготовко відчитав протестаційну заяву, яку він і його товариші підписали в імені всієї української колонії у Варшаві. Текст цієї заяви такий:

„В імені української колонії у Варшаві та у варшавській області якнайгостріше протестуємо проти поганої брехні совітсько-жидівської агенції „Тасс". Кожний українець знає, серед яких умовин проходили т. зв. свобідні вибори в Галичині. Найжахливіший терор жидівсько-большевицьких злочинців примушував брутальними засобами місцеве населення йти до виборів. Всі ми тямимо і ніколи не забудемо страхітливі вбивства большевицькими потворами у в'язницях львівського НКВД та на терені всієї Галичини. Увесь український нарід має одностайну думку, щоб боротися проти совітських убивників. Вся наша праця та всі наші думки звернені на цю боротьбу. Ми переконані, що німецький нарід і німецький провід є єдиним у світі, які можуть перебороти ту небезпеку для світу і таким чином ведуть свою боротьбу у користь всієї Европи та нового її ладу. Стоїмо при німецькому народі та його Фюрері".

Губернатор подякував делегації та заявив таке: „Приймаю до відома вашу заяву, якою українська колонія у варшавській області якнайгостріше протестує проти брехливого твердження московської агенції „Тасс". Вашу заяву передам Панові Генеральному Губернаторові. Будьте переконані, що німецька держава переведе боротьбу проти Сов. Союзу аж до переможного кінця в інтересі всіх народів Европи та зокрема й особливо в інтересі українського народу, якого дотеперішня постава виявила волю брати участь у цій боротьбі за Европу".

Серед нових людей і обставин

Наше сьогоднішнє робітництво складається із найрізноманітніших одиниць, серед яких одні мають більше життєвого досвіду, спритности, більше їздили і більше бачили світа, а інші часто — може крім свого власного села чи повіту ніде не бували, і тому їм, коли своєчасно не зорієнтуються та не привикнуть до нових обставин важко жити.

Однак інших, які цього не переживають це все може мало буде цікавити, бо сучасність вимагає напруженої праці, а це залишає мало часу на врегулювання своїх власних потреб. А крім цього туга за рідним краєм, особисті турботи та різні несподіванки, що їх так часто приносять нам дні можуть в деяких випадках і зовсім приголомшити та захитати слабовольну людину, і вона вважаючи себе нещасною, відокремленою та непотрібною перетворюється на песиміста і відлюдка. В такі хвилини цій людині сусить прийти на допомогу більш досвідчений і розсудливіший товариш спільного життя й праці, бо тільки одинокий він може якслід зрозуміти душу свого приятеля, по-справжньому допомогти йому та розрадити.

Буває іноді навпаки: Молоді люди, що мало бачили світа і небагато мають життьового досвіду все ж таки якось швидко уміють зорієнтуватися у нових обставинах і улаштувати своє життя вміло та розумно.

Такі люди і в праці і в оточенні своїх товаришів знаходять задоволення. Ті ж, які, мовляв, багато знають іноді кидаються в крайність: у вільні хвилини їх більше цікавлять карти, позбавлені змісту гульбища, а часом може і горілка... В наслідок цього всього такі люди стають також часто невдоволені самими собою і їм теж мусять у таких випадках порадити товариші праці, щоб вони не звернули на поганий шлях. Це обов'язок кожного з нас, який, крім загальної користи, дасть нам теж особисто внутрішнє вдоволення.

Може наведені тут приклади і не так часто трапляються серед нашого робітництва на чужині, але що такі факти є — потверджують дуже часто вістки, які до нас доходять. Знаючи про те, що всяка людська спільнота стає багато міцнішою і життєвішою, коли в ній немає таких захитань серед окремих її членів — кожний українець на чужині мусить вважати одним зі своїх головних завдань: допомагаючи один одному — плекати серед українців почуття єдиної національної сім'ї. Де б ми не були і в яких умовинах нам не доводилось би жити й працювати, ніхто з нас про це не може забувати!

К. Кр.

Пам'яті З. Пеленського

У сучасному національному відродженні Холмщини й Підляшшя дуже помітну ролю відограло двоє людей — сьогодні покійні. Це д-р Остап Бурка, директор шпиталю в Любартові, біля Люблина, що згинув від ворожої кулі в Любартові в серпні 1943 р. і Зиновій Пеленський, директор Аґрарного Банку у Львові, що помер у Львові несподівано на розрив серця 28 жовтня 1943 р на 54 році свого життя. Особа лікаря д-ра Остала Бурки, родовитого лемка з Галичини, загально відома, особливо на Підляшші. Оця несподівана смерть цього ледве сороклітнього заслуженого громадського діяча для Підляшшя і Холмщини це величезна і, під цю пору, незаступна втрата.

Ще більшу втрату понесло українське громадянство через несподівану смерть директора Зиновія Пеленського. Його передчасна смерть є справді загальноукраїнською втратою, бо Пеленський був діячем широкої міри, а терен його діяльности сягав нераз далеко поза границі наших земель. Тривкі заслуги поклав покійний дир. Пеленський і при відбудові нашого національного і церковного життя на Холмщині й Підляшші і тут слід нам тепер згадати про його особу і його діяльність.

Зиновій Пеленський народився 1890 р. в Галичині. Скінчив державну клясичну гімназію з українською мовою навчання в Коломиї і вступив на правничий факультет львівського університету. Не був кріпкого здоров'я, високий, худий і здавалось, що вмре внедовзі від сухіт. Тому й вислали його батьки до Даво в Швайцарії, де був осередок для грудних лікуванців з цілого світу. Там побув він довгий час і підкріпив значно своє здоров'я. Живучи довгий час в Даво, мав З. Пеленський нагоду стрічатися з людьми з різних сторін і держав світу, зазнайомитися ближче з ними і навчитися дивитися й на наші українські справи з ширшого, незагумінного становища. Тоді набрав теж широкої товариської огляди, знання мов і людей, перейшовши там справді европейську життьову школу. З початком першої світової війни опиняється у Відні і закінчує тут високу школу закордонної торгівлі. Стає у проводі українського студентського руху як голова „Січі" у Відні, найстаршого українського студентського товариства, що в історії нашого національного відродження відограло помітну ролю. З розвалом Австрії пок. З. Пеленський бере участь в українському державному будівництві і співпрацює в заключенні торговельних договорів з Мадярщиною і Чехословаччиною. В липні 1919 р. разом з урядом і українською галицькою армією (УГА) переходить Збруч, якийсь час проживає в Проскурові і по нашому державному розвалі в 1920 р. вертається до Львова, де стає до праці у відбудові нашого кооперативного життя на українських землях, що опинилися під Польщею.

З приходом большевиків виїхав Зиновій Пеленський на німецьку сторону і в осені 1939 р. осів на постійне в Люблині як комісаричний директор люблинського відділу колишнього польського Державного Банку Рільного. Як колись дім його батька о Андрія Пеленського в Книгиничах і Лисатичах був пристановищем різних наших діячів з Наддніпрянщини, між ними і приятеля їхньої родини вченого професора Вадима Щербаківського, теж і дім дир. Зиновія Пеленського і його дружини Софії з Ластовецьких, в Люблині став осередком українського товариського життя не тільки для Люблина, але й для цілої Холмщини та Підляшшя. Покійний дир. Пеленський інтересувався тоді дуже живо організацією нашого національного і церковного життя на Холмщині й Підляшші і у цій ділянці має він великі заслуги. Між іншими зв'язками з високими німецькими урядовцями поміг Покійний при організатії Православної Церкви і при відборі холмського Собору та й неменше і при організанні нашого кооперативного життя та при улаштуванні наших купців-приватників. А було це в часах, коли Укр. Центральний Комітет не перевів ще вповні розбудови своєї організації й тому допомога пок. дир. Пеленського була тоді неоцінена і незаступна.

По визволенні Галичини від большевиків перенісся дир. З. Пеленський восени 1941 р. до Львова, де зайняв місце директора Аґрарного Банку й був до кінця одною з наших найвидніших осіб на терені Львова. Помер на розрив серця у силі віку і в розгарі своєї громадянської праці, оставляючи по собі щирий жаль у всіх, що його знали і з ним стрічалися. Сердечна пам'ять про нього остане й на Холмщині і Підляшші, бо й у національному розвою і скріплені цих земель Покійний в часі свого дволітнього побуту в Люблині поклав величезні заслуги.

Д-р Степан Баран

Вивозили в Сибір...

Село спало, мов немовля у теплих пелюшках зоряної ночі. Тільки по городах і по дворах плентались сонна тиша й байдуже дивилась на опустілі вулиці. Але ось несподівано на дорозі загуркотіло авто і спинилось біля сільради. З нього вискочило кілька невідомих людей і зайшло в сільраду. Там, певно, сподівалися гостей, бо крізь наполовину прислонені вікна падали в темряву ночі вузенькі смужки світла.

За півгодини вийшли звідти голова й секретар сільради та ще якісь люди. Вони щось шепотіли, вказували руками в напрямку вулиці і потім розбрелись у різні сторони села.

*

... Хтось затарабанив кулаком у вікно. Невже це їй так здалося зпросоння? Але стукіт повторився і хтось вилаявся під вікном.

— Атваряй!

— Хто там?

— Атваряй, тєбє, ґаварять! — лютував той самий голос.

— Хто б це міг бути в таку пізню пору?... Тихо встала, щоб не розбудити дітей і тремтячою рукою, відсунула засув.

У хату ввалились голова й секретар сільради та три енкаведисти. Від усіх тхнуло самогоном.

— Чого їм треба? — подумала Олена. — Ох, Боже мій!...

— Іменем совєтського уряду, конфіскуємо все твоє майно — сказав голова сільради. — Від завтра все поле, худоба й хата переходять у власність місцевого колгоспу.

— А я, а діти? — скрикнула не своїм голосом Олена.

— Не бойтесь! Власть найдьот для вас мєсто.

— Собірайся!

І енкаведист обвів своїми п'яними очима хату.

Олена від несподіванки закам'яніла і лише бліді вуста шепотіли:

— Куди ж?... За віщо, скажіть?...

Голова сільради нахилився до рудого енкаведиста і щось шепотів на вухо. Той моргнув і голова почав:

— Не журись, Олено. Це ще не так погано. Ось послухай: ми залишимо тебе на господарстві, але ти мусиш сказати нам, де твій Семен.

— Семен? Та ви ж мусите краще знати, де мій чоловік... Ви ж його забрали... Я вас питаю, де батько моїх дітей? Мовчите? Звірі ви...

— Всє ані адінаковиє... Собірайсь сволоч — визвірився рудий енкаведист.

— Не піду зі своєї хати. Вона моя, рідна, чуєте?... Не піду... Краще вмерти тут, на своїй землі, як кудись іти... Забийте а не піду. Вона вхопилась руками за двері і шепотіла: не піду, не піду...

Енкаведист грубо вхопив жінку за руку, але вона трималася. Тоді хруснув сильний удар ручкою пістоля по голові і мертва жінка повалилась на землю. Голосили діти...

ЗАСІДАННЯ МІСЬКОЇ РАДИ У ЛЬВОВІ

12. ц. м. з нагоди Нового Року, відбулося засідання членів Міської Ради у Львові. До приявних промовляв міський староста, д-р Геллер, який подякував радним за їхню працю в мин. році та висловив надію, що і в цьому році всі радні працюватимуть успішно для добра свого міста. Далі д-р Геллер заявив, що іменовано мужів довір'я, а саме: для українських працівників — д-ра Ст. Біляка, для польських — д-ра Валіґуру. На закінчення відзначено кращих працівників пам'ятковими дарунками.

Сповняєш обов'язок праці в Українській Службі Батьківщині — збагачуєш і відбудовуєш свою Батьківщину.

Григорій Савич Сковорода

(В 150-ліття смерти).

Не кожній людині дано розкривати самій тайни життя і науки. Загал людей приймає те, що розкрили інші. Тих людей, які самі досліджують основи буття називають філософами, а їх науку філософією.

Одним із перших філософів в Україні був Григорій Савич Сковорода (1722—1794) — родом із Полтавщини. Закінчивши Київську Академію, вибрався згодом, щоб пізнати світ і людей на Мадярщину, пройшов пішки Польщу, Німеччину а правдоподібно також і Італію. Повернувшись, довго жив на самоті. Лише деякий короткий час учив по домах тодішніх поміщиків та викладав у Харківській Колегії. Багато років провів він на мандрівках по Україні. Заходив усюди, до панів і до селян. Зі всіми умів говорити.

Найбільше цікавила Сковороду ціль людського існування. Тому в його вченні багато цікавих думок про людину та її щастя. В першу чергу людина повинна змагати пізнати себе саму — навчав він, — належно оцінити й розвивати свої внутрішні прикмети та взагалі удосконалювати в собі все те, що гарне і добре. Бо ми створені на образ Божий; Божий Дух, приявний всюди, проникає і нас і тим самим „Боже царство є в нас самих" — учив Сковорода.

Сковорода розглядає людину, як втілення двох елементів: внутрішнього і зовнішнього. Все зовнішнє, що не дає вдоволення внутрішнього він відкидає, вважаючи, що непоміркований гін до багатства і почестей робить людину рабом.

Одначе Сковорода не відмовляє людині того, що потрібне їй в житті. На його думку Бог добре зробив, що „все, що потрібне зробив нетрудним, трудне ж знову неконечним".

„Найпотрібніше в житті людини щастя — каже Сковорода — є в серці серце ж у любові, а любов у законі Вічного". Своє щастя людина повинна будувати на внутрішньому самопізнанні, а докладно пізнавши себе — завжди, „що потрібне знайде сама в собі". На це він звертає особливу увагу, зазначуючи, що немає нічого важнішого, кориснішого та величавшого, як пізнати себе, бо щойно тоді ми „відчуваємо в нашому попелі скриту іскру блаженства".

„Якщо бажаєш мати щастя не шукай його за морем — навчає Сковорода — не проси його також і в людей..., бо щастя не розділив Бог тільки між тих людей, які живуть в Америці чи на канарських островах чи в Єрусалимі, в достатках, чи як пустельники, як ченці, чи як мудреці, чи вкінці як звичайні собі прості люди". Якщо б щастя було розділене по тих місцях і для тих людей, чи ж усі могли б перейти жити туди? „Чи ж можливо всім вродитись в одному і тому самому часі і чи ж могли б усі бути одного полу й займати те саме становище?" Безперечно ні! „Щастя всюди там, де Бог", а тому, що Бог є в кожній людині — кожна людина може бути щасливою, якщо вибере в житті правильний шлях.

Практичне приміненя науки Сковороди можна бачити також в його житті. Вибравши замолоду свій життєвий шлях Сковорода ні разу не відхилявся від нього ніколи не жалівся на свою долю, на матеріяльні недостачі й злидні.

Але Сковорода попри високі філософічні справи любив свій рідний край та народ. Любив чудову природу й красу України, мову, звичаї та пісні її народу.

Сковорода не цурався простолюддя, а, навпаки, зближувався і уподібнювався до нього своїм способом життя та одягом. Були такі, які через те зі Сковороди насміхалися, але для них була у Сковороди одна відповідь: „Хай вони знають своє, а я своє, і я роблю своє, як знаю". Дійсно Сковорода завжди так поступав, як говорив. Слова у нього йшли в парі з ділами.

Наука Сковороди мала тоді великий вплив на вищі верстви нашого народу. Його слова у великій мірі причинилися до того, що освічені люди зацікавилися згодом простим народом і під грубою свитиною селянина відходили таку саму, як і вони, людину та старалися витягнути її в краще життя.

Вірші і пісні Сковороди, в яких у простих словах розказано багато мудрости — народ любив співати. Багато з них перейняли лірники по всій Україні.

На кінець годиться ще сказати, що підо впливом писань Сковороди були також і наші визначні поети й письменники, як Котляревський, Квітка, Шевченко і Куліш.

Гаврилюк В

НОВИНКИ

Концерт колядок і щедрівок. 11. 1. п. р. відбувся у Львові другий з черги концерт колядок і щедрівок у виконанні українського хору ім.. М. Леонтовича під орудою Н. Городовенка. В програму концерту ввійшли твори українських композиторів.

Режисерські курси. Інститут Народної Творчости при Відділі Культурної Праці УЦК відкриває 20. лютого п. р. місячні постійні режисерські курси для режисерів та кращих членів театральних гуртків. Крім цього організується також заочні режисерські курси з метою підвищення аматорської театральної освіти.

Білан Василь зі села Теплиць, округа Білгорай, склав через УДК Терногород, добровільний даток на українських полонених у сумі 212,65 зол.

Лещетарські курси. Заходами Референтури Тіловиховання УЦК влаштовано лещетарські курси в Криниці та Славську. Участь бере 85 осіб. На закінчення відбулися в Славську 23—24 січня лещетарські змагання.

Курси жіночого кравецтва. Заходом Ремісничої Палати у Львові відбуваються 2-тижневі курси жіночого кравецтва. Програма курсів, що охоплює сім годин денно, складається з теоретичних викладів і практичних вправ. В курсах бере участь 40 осіб.

Новорічна програма в Оперному Театрі у Львові. 14. п. м. Оперний Театр дав у себе новорічну програму п. н. „Сорокатий вечір", яка складалася з балетних і вокальних точок.

Другий плавацький курс. Ланка плавання УЦК з початком лютого п. р. організує у Львові другий плавацький курс для початкуючих і для заавансованих. Курс триватиме три місяці.

З діяльности Окружної Жіночої Секції в Холмі

З немалим успіхом, але зате з великими трудношами Окружна Жіноча Секція при Українському Допомоговому Комітеті в Холмі провадить свою працю. Помалу доповнено склад Управи, упорядковано канцелярію. Заступниця голови ОЖС зі своєю секретаркою п. Г. Букоємською чотири рази в тиждень, між годиною 15 і 17 урядує в домівці УДК, в кімнаті Референтури Культурної Праці й полагоджує всілякі справи та видає допомоги. Сходини відбуваються регулярно кожного 1 і 15 числа в місяці. Крім того час від часу скликується ширші сходини пань.

До цього часу натиск положено на зорганізовання плянової допомоги збігцям з України та родинам тих, що згинули від скритовбивчої руки. На цю ціль переведено збірку грошей і одягу. На жаль, збірка одягу не дала бажаного висліду. Зате грошева збірка на терені міста вповні вдалася й ОЖС диспонує кількома тисячами золотих. До цього часу роздано вже декілька грошевих запомог, а також вдягнено одного біженця. Збірка йде далі.

Крім того ОЖС постійно й невтомно опікується хворими в нашій місцевій лікарні. Тут треба підчеркнути жертвенну працю Референтки суспільної Опіки ОЖС, п. Віри Турченюк, яка, не зважаючи на обов'язки матері й господині, часто залишає хату без жодної опіки й біжить до лікарні, щоб тому хворому щось занести, чи довідатися про його здоров'я. Досі хворі одержали приділ цукру, яєць, хліба а деякі штучного молока. На Різдвяні Свята роздано в лікарні 14 пачок. ОЖС платить також за лікування хворих, а нераз купує й ліки.

В останніх днях ОЖС зайнялася організацією опіки над полоненими жінками, що перебувають в таборі в Холмі.

В ділянці організаційній також зроблено крок вперед, а саме, з уваги на те, що по селах ніде не існували Жіночі Гуртки при УОТ, Окружна Секція підшукала 19 сил для провадження праці там на місцях. Це переважно наші вчительки і садівнички, що провадять місцеві постійні дитячі садки.

І нашій молоді бажають жінки допомогти своїм досвідом і радою, і тому радо допомагали Холмській Студентській Секції в зорганізуванні буфету на „Маланку".

А на черзі була й „Ялинка" для найменших!

Одним словом можна сказати, що чим раз більше замічується присутність жінок на терені міста Холма й частенько можна їх бачити в нашому Комітеті. А найбільше знають про те збігці та бідні, що з жіночих рук одержали святочні приділи.

Біда тільки, що так мало пань являється на сходини. Але ми не винуємо тут усіх. Ясно, що частина їх занята поважно в різних домових справах, чи при маленьких дітях. Жаль тільки, що дехто багато говорить і багато критикує, а до якоїсь праці не береться. Бо почуття зорганізованости, почуття єдности й свідомість того, що можеш комусь придатися, що все таки не живеш, як марне сотворіння, але вповні оправдуєш своє існування, — дає багато радости. А свідомість виконаного совісно, нехай навіть маленького, обов'язку та кожна хвилина заповнена працею, дає повне щастя й почуття сили та життерадости.

Холмщанка

† Посмертні згадки

РОМАН СУШКО, старшина У. С. С і полковник СС, довголітній член проводу ОУН і один з найбільш довірених людей пок. полк. Євгена Коновальця, згинув від злочинної кулі у Львові 14 січня ц. р. Похорон Покійного відбувся на Йордан, 19 ц. м., на Личаківськім цвинтарі у Львові.

13. січня ц. р. помер у Львові передовий громадянин та останній голова „Рідної Школи", проф. ІВАН ГАЛУЩИНСЬКИЙ. Покійний народився 1881 р. у Дзвинячі, чортківського повіту. Як сотник Галицької Армії брав Він активну участь у визвольних змаганнях. По війні, аж до 1932 р., вчителював у тернопільській гімназі.. Звільнений з праці перенісся до Львова, де й вибрали Його головою „Рідної Школи". На цій стійці видержав аж до 1939 р. По дворічному побуті у Люблині на еміґрації Покійний повернувся 1941 р. знову до Львова. Крім своїх службових обов'язків та громадянської праці знаходив Він ще й час працювати на літературному полі.

Похорон Покійного відбувся у Львові 15. січня. Участь взяли представники УЦК, товариші праці Покійного та представники громадянства.

Вічна Їм пам'ять!

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 23)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Поза широко розгалуженим кустарним ткацьким промислом, що переробляє льон, коноплі (мало) та вовну переважно на ужиток села та околиці, головно ж у околицях Грубешова, Белза, Томашова, Радиня і Замістя, є чимало поворозників, що роблять усякі шнури й упряж, часто на вивіз та на замовлення для великих підприємств. В декількох осередках роблять рибацькі сіти на вивіз, в деяких знову виробляють кустарники-партярі волоконні паси, трансмісії, ленти для промислу.

Кустарний кушнірський промисел, що має теж багато осередків, майже в кожному повіті, розвинувся у більших розмірах у Білгорайщині, а головно ж в Тарногороді і околиці. В Білгорайщині роблять теж сита, при чому жіноцтво ткає по мистецьки ситову тканку з волосіння, а чоловіки роблять ситяні луби (обвідки), на які набивається готову тканку. У давніших часах (як подає А. Фішер) був у Білгораю навіть окремий цех ситярів, а у Тарногороді кушнірів.

Шевство, що розкинуте по усіх селах, витворило теж осередки кустарного шевського промислу, що збуває свої вироби на доокола́чних торгах та у крамарів, що замовляють у них обуву. Окремо треба згадати виріб шкіряної ґалянтерії кустарним способом, що його ведуть у Білій Підляській.

Не можна тут поминути також окремих ремісників-будівничих, що їм від століть завдячує Холмщина й Підляшшя дуже цікаве, своєрідне будівництво, яке проявилося в сотнях прекрасних дерев'яних церков та дзвіниць, а тепер виявляє себе у характеристичних для кожної околиці будовах селянських хат та господарських будинків. Сільські будівлі тут у більшості дерев'яні зі солом'яним дахом, що треба звести до поважної кількости лісу. На півдні, де лісів менше, а зате є добра глина, ставлять ліп'янки, виліплюючи стіни на плетінках. В околицях, де буває камінь, ставлять також камінні будівлі ,а близькість цеголень дозволяє подекуди і на цегляні будівлі, але їх назагал мало.

Тісно із виробом всякої одежі вдома та кустарним виробом полотна, зв'язане народне вишивкарство і мережкування, що у своїх оригінальних формах та зразках розповсюднене по всій Холмщині та Підляшші. Хоч воно має сьогодні майже виключно місцеве вжиткове значення, то не виключене, що при відповідній організації може згодом стати також поважною ділянкою кустарного промислу з метою дати працю вишивальницям та зробити з їх виробів продукти продажу й торгу. Це саме торкається також виробу килимів, хідників, тощо, які можна б виробляти у давніх зразках, нав'язуючи практично до розвиненого вже прядення та ткання власної вовни.

Промисел у дійсному розумінні ділимо на Холмщині й Підляшші на такі ділянки:

I. Переріб сільсько-господарських продуктів:
1. Млинарство.
2. Цукроварство.
3. Горільництво і інші вироби з картоплі
4. Броварництво.
5. Інший споживчий промисел.

II. Переріб продуктів тваринництва:
1. Різні фабрики і фабрики м'ясних виробів.
2. Молочарство.
3. Щетинярський промисел.

III. Деревний промисел.
IV. Мінеральний промисел.
V. Хемічний промисел.
VI. Металевий промисел.
VII. Текстильний промисел.

Млинарство займає, з уваги на поважну продукцію збіжжя та інших харчових сільсько-господарських рослин, дуже поважне місце в промислі країни. Нараховують на Холмщині й Підляшші поверх 300 млинів, що їх рушійною силою є парові чи ропні двигуни, водні турбіни або водні кола. Поза тим існують ще сотні вітряків. Приблизно половина всіх млинів (47%) може перемелювати вдень до 25 сотн. збіжжя, більше чим третина всіх млинів (37%) може молоти денно 25—50 сотн., а тільки приблизно 1/6 частина всіх млинів (16%) може молоти вдень понад 50 сотнарів, при чому половина з цього числа може молоти тільки до 75 сотн. денно. З усіх млинів тільки два можуть молоти в день 400—500 сотн. збіжжя. Усі млини разом могли перемелювати яких $2^1/_2$ міліони сотн. збіжжя річно, а перемелювали до війни всього 40% цієї кількости. Звести це треба до невідповідного технічного устаткування більшости млинів, до того, що водні млини яких 5 місяців у році не можуть молоти через невеликий стан води вліті та її замерзання зимою, та що при непляновій доставі збіжжя для мелення до війни впродовж поодиноких місяців року часто їх не використовувано вповні. Якщо йде про роди і кількість збіжжя, то найбільше перемелювано річно ячменю (39%), потім пшениці (20%), жита (17%), а решту 24% складали інші роди зерна. Тут враховано також усі круп'ярки та перемелювання корму для тварин. Коли йде про розміщення найбільших 8 млинів у терені, то 3 було у Білгорайщині, 2 у Замійщині, та по одному у Білій, Володаві та Холмі.

Панахиди на Грубешівщині

В церквах Грубешівщини відправлено панахиди, по бл. пам'яті полеглих від скритовбивчої ворожої руки українських передовиків Холмщини. Їх імена й прізвища: Пилип Підгайний, селянин, с. Потуржин; Володимир Давидовський, посесор млина в Бересті; Михайло Подоляк, солтис, с. Берестъ; Андрій Міщанюк, солтис, с. Берестъ; Петро Чорнота, селянин з Берестя; Степан Козак, селянин, кол. Пісочне; Іван Козак, син Степана, селянин кол. Пісочне; Козак, с. Степана, селянин, к. Пісочне; Серафим Борис, селянин з Вільки; Віра Кравчук, учит., кол. Гдешин; Іван Кравчук, селянин, Добромиричі; Антін Довган, селянин, Добромиричі; Володимир Сивак, поліцист з Грабівця; Іван Світлюк, селянин з Ласкова; Іван Наконечний, селянин з Ласкова; Петро Курашко, муж довір'я з Малкова; Василь Ортинецький, учитель з Богутич; Семен Ярусевич, дяк з Молодятич; Володимир Домський, волосний урядник в Молодятичах; Зенон Кідиба, дитина, Молодятичі; Мирослава Кідиба, дитина, Молодятичі; Хведір Мішук, селянин, Молодятичі; Олена Мішук, селянка, Молодятичі; Олег Мішук, дитина, Молодятичі; Настя Ковальчук, крамарка кооп. в Молодятичах; Єлисавета Ковальчук, селянка з Молодятич; Осип Псуй, селянин з Молодятич; Олександра Ковальська, селянка з Молодятич; Єрмоген Шнайдер, дитина з Молодятич; о. Павло Швайка, свящ. в Грабівці; Іванна Швайка, жінка свящ. в Грабівці; Володимир Сенюк, солтис з Грабівця; Леонтій Козловський, СС вартовий з Грабівця; Осип Балабух, СС вартовий з Грабівця; Володимир Ільчук, СС вартовий з Грабівця; Степан Кріль, начальник стації Стаї; Мирон Кравчук, солтис с. Пригоріле; Сергій Кравчук, син Мирона, селянин с. Пригоріле; Марія Кардинал, селянка, Вишнів; Груня Грицуняк, учениця, Зубовичі; Роман Козак, селянин, кол. Графка; Анатолій Козлюк, поліцист в Городлі; Іван Шевчук, селянин, Козодави; Павло Вишняк, селянин, Міняни; Іван Вишняк, син Павла, селянин, Міняни; Василь Дзірба, поліцист з Грабівця; Володимир Хитреня, СС вартовий, Грабівець; Осип Петрук, селянин, Турковичі; Михайло Кардаш, селянин, Кадлубиська; Василь Мірчук, селянин, Пісочне; Данько Сарапака, селянин, Пісочне.

Український Допомоговий Комітет в Грубешеві

У справі додаткового приділу волоконних товарів

(*) Чотири міліони текстильних пунктів, тобто значків, на основі яких можна набути волоконні товари, вже розділено. Безосновна чутка, наче б то пункти втратили свою важність з днем 31. грудня 43 р., спричинила, що кілька день стояли перед текстильними крамницями великі юрби.

На основі інформацій, які ми одержали у Господарському Відділі, повідомляємо, що не лише згаданий реченець 31. грудня м. р., але взагалі жаден інший не є визначений, як кінцевий для реалізації цих пунктів. Те саме відноситься до премієвих марок, видаваних при здачі контингенту. Якщо б мали появитися нові роди пунктів, чи премієвих марок, буде видане оголошення, яке вияснить управнення давніх значків.

Так само нічим не оправданий поспіх у закупі товарів. Виглядало б, наче б то посідачі пунктів та премієвих марок боялися, що в часі обнижки продукції не вистане товарів на покриття виданих пунктів. Отже Господарський Відділ вияснює, що ці пункти мають повне покриття і що товар у 75 відс. вже находиться у крамницях, а решта товару напливає. При тому зазначуємо, що в цій великій акції 4,700.000 пунктів призначено на вовняні матеріяли. Решта — це інші волоконні товари.

—oOo—

Як спожиткувати замерзлі харчові продукти

До харчових продуктів, які найчастіше можуть потерпіти від морозу, треба зарахувати передусім картоплі. Тому треба їх дуже дбайливо переховувати в кіпцях; пивниця не зберігає картоплі перед морозом. Тому то підчас сильніших морозів пивницю треба шільно замикати, а картоплі прикрити соломою й матами. Коли ж, не вважаючи на всякі заходи картоплі потерплять від морозу, то вони не тратять ще своєї відживної вартости. Хоч під впливом морозу частина мучки перемінюється на цукор, і через те змерзлі картоплі мають солодкий смак, то все ж таки, якщо вкладемо їх перед ужиттям до зимної води на 24 год. і після того негайно ужиємо їх, то вони будуть зовсім добрі.

Так само не треба викидати замерзлої цибулі. Треба залишити її ненарушеною й стерегти перед дальшим морозом. Після відтаяння треба її зараз зужиткувати. Замерзле м'ясо зберігає свою повну відживну вартість, якщо тає поволі й якщо його зараз спожиється. Коли відтає нагло, тоді тратить багато соку, а з тим і багато вартісної білковини.

Замерзлі яйця після відтаяння можна спожиткувати нормально, якщо мороз не переступив температури —6 ступенів Ц. Інакше під впливом морозу яйце підлягає хемічним змінам, які спричинюють його гниття.

Овочі й городовина повинні теж поволі таяти, після чого треба їх зужити відразу. Щоб швидше відмерзли вкладається їх до холодної води.

У молоці під впливом температури —4 ступенів Ц. відділюється вода, яка замерзає швидше, як інші складники. Після відтаяння можна молоко спожиткувати, як свіже.

Треба пам'ятати, що відмерзання харчових продуктів повинно відбуватися не в теплі, лиш у холодному місці, в якому вже однак нема морозу.

Від 31. січня до 6 лютого затемнення обов'язує від год. 5.10 веч. до 6.10 рано.

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ ВІКНА НА ЗИМУ?

Для забезпечення вікон на зиму найкраще вживати вапняну замазку, до якої додаємо пісок або гіпс. Цю замазку кладемо досить грубо довкола вікна на футрини, в те місце, де приходять рами вікон, а потім замикаємо вікна й забиваємо їх. Витиснену замазку, збираємо з футрин і рам ножем та обтираємо їх начисто. Розуміється, що в кожній кімнаті треба частину вікна залишити необмазаною, щоб кімнату можна було належно провітрювати. В простір між зовнішніми вікнами, що виходять у кімнату, можна дати в долині, щоб не продувало, мох, пісок і т. п.

ЧИМ І ЯК МИТИ ПЛЯШКИ, БУТЕЛЬКИ, КАРАФКИ?

Пляшки, бутельки й карафки треба мити водою з додатком сирих дрібно покраяних пластинок з картопель або з додатком роздрібленої шкаралупи з яєць. До води можна додати дрібку соди або амоніяку. При митті сильно потрясати. Потім хай пляшка з цією мішаниною постоїть хвилину в спокою. Пізніше переполоскати теплою, а потім холодною водою. Старий бруд, який сильно держиться, усуваємо з пляшки найкраще розчином хлору, який треба лишити в пляшці на кілька день. Пляшки з оливи, нафти та різних товщів треба мити теплою водою з додатком деревної тирси (трачиння), змішаної з гострим піском. При митті сильно потрясати. Пляшка нехай постоїть з цією мішаниною якийсь час (годину). Потім переполоскати теплою водою з додатком соди. Пляшки з молока найкраще мити водою з деревяним попелом.

З НОВОЇ ВОЄННОЇ ТЕХНІКИ

Так званий „туманомет" є один чи не з найкращих родів сучасної зброї. Спеціяльні війська, озброєні цими „туманометами" стріляють трьома родами ґранат: розривними ґранатами проти живих цілей. Вона виводять з ладу без будьяких зовнішніх ушкоджень цілі групи ворога; вогневими, що викликають великі пожежі, спалюючи все навколо й підриваючи передусім моральний стан ворога; нарешті туманотворними ґранатами утруднюють можливість спостережень і при обороні дають змогу легко відірватися від ворога. Озброєні шестицівковими туманометами військові відділи цілком змоторизовані. Бездимний порох не створює тепер далеко видної смуги диму, а залишає по собі лише червонуватий слід, що відразу після пострілу щезає. Шість ґранат вилітає майже одночасно, підпалені за кілька секунд за допомогою електрики. Туманомет дуже легкий, поворотний, має легко пересувану лафету й тому є надзвичайно зручним родом зброї.

Всячина

Чому в полевих кухнях не пригоряє їжа? Наші господині певне цікаві, чому в полевих кухнях, необхідних на війні, не пригоряє їжа, хоча відомо, що у великих кітлах за це дуже важко. Отже здивуються, коли їм скажуть, що перешкодою пригоряння їжі в полевих кухнях, це... ґліцерина, бо полеві кітли мають подвійні дна, між якими находиться простір, наповнений ґліцериною. Вона кипить при температурі 290 ст., отже внутрішнє дно кітла не нагрівається вище цієї температури. Це й хоронить їжу, що вариться в кітлах, перед пригорянням.

Найбільший сплав світу. Японія потребує багато дерева. Щоб заощадити корабельний тонаж, що його досі вживано для транспорту великих кількостей дерева, японці транспортують тепер на морях дерево великими сплавами. Так, напр., цими днями прибув до Токіо перший велетенський сплав, зложений із приблизно 8.000 смерекових пнів. Кілька буксирів тягнуло цей великий вантаж, довжиною в 125 м., шириною 25 м., висотою 5 м. і глибиною під водою 3 м.

Старець, що ходить руками. У громаді Иойт у Данії живе собі незвичайний старець, який незабаром буде мати 80 років. Не зважаючи на цей поважний вік, звертає він на себе загальну увагу тим, що ще й досі не розлучився зі своїми молодечими звичками. Крім деяких спортів він любить часто проходжуватися на своїх руках. Населення околиці з подивом глядить на цього дивовижного старця.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher 102-79.